

Ady Endre: A magyar pimodan 1.rész

2009 május 11. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 1

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Tas Péter vagyok, harminchét esztend?s, meglehet?sen fáradt ember, költ? vagy mi az ördög, az engem ma már nem érdekel. Távol élek mindent?l, mindenkit?l, egy-két könyvet, egy-két hitet s a napi boromat és pálinkámat t?röm meg magam mellett.

(VALLOMÁSOK ÉS TANULMÁNY)

I.

Tas Péter vagyok, harminchét esztend?s, meglehet?sen fáradt ember, költ? vagy mi az ördög, az engem ma már nem érdekel. Távol élek mindent?l, mindenkit?l, egy-két könyvet, egy-két hitet s a napi boromat és pálinkámat t?röm meg magam mellett.

És vallomásokat akarok tenni minden kényszer nélkül, vallomásokat és meglátásokat küldök azoknak, akik az ilyesmit szeretik.

Tas vagyok, jó név, s a famíliám nagyon, túlságosan magyar família s a Tasokat évszázadokon keresztül holtrészegen kellett kocsival hazahozni a hegyi pincéb?l, ahova ebéd után áhítatosan kiballagtak. Van egy bátyám, komoly jó polgári ember, akinek a részegeskedése is kormányozható, famíliájára veszettül büszke s ? azt állítja, hogy a mi leg?sebb ?sünk a legendás Tas vezér. Viszont bizonyos, hogy a Dózsa-féle lázadás korában már olyan koldusok voltunk, mint ma, mi: Tasok. A vallomások, amiket itt meg akarok kezdeni, nagyon furcsák, nagyon szokatlanok, s Magyarországon, ahol abból élünk, hogy hazudunk egymásnak, példátlanok is. Én a magyar Pimodánról akarok írni most, arról a kényszerr?l, mely a tatáros, turkos magyarokat, ha magyarok s egy kicsit zsenit, beleviszi az ivásba.

A francia Pimodán egy korszakban a kétségbeesett s magukat koruktól er?nek erejével elválasztó íróknak és m?vészeknek felejt? helye volt. Egy hotel, melynek titkos helyiségében a szent Ópiumtól nyerték az enyhülést azok, akiket Párizs, a világ, az élet megcsömörlesztett s akik valamivel többnek hitték magukat, mint az akkor már alaposan kikezdett keresztyén és másféle Isten. Vendégképpen, elég ideig Gauthier sugalmazására, idejárt Baudelaire is, s?t eljött kíváncsiságból az a nem kisebb nev? ember, aki ma: Balzac. Balzac-nak szerencsére volt esze és bivalyereje s ?, aki egy diner-re föl tudott hörpintgetni három üvegnyi médoc-ot, nem kért az ópiumból, nem kellett neki. Neki a bor se volt szükség és muszáj: ?, ha akarta, olyannak látta az életet, mint amilyen az élet nem tud vagy nem akar lenni, tehát szépnek és elbírhatónak, érdemesnek.

Ellenben már Tinódy el?tt minden magyar valakinek egy kicsit részegesnek kellett lennie egészen mostanáig, amikor megérkeztünk a nálunk sokkal készebb, ügyesebb zsidókhoz, akik már, ha magyar írók és m?vészek - igaziak - régi és nemes faj lévén, rossz gyomrú fajta, okosabb és finomabb narkotikumokat tudnak kieszelni és használni, mint a szesz. Én szegény Tas Péter, nem tehetek róla, hogy ameddig gyomorral bírom, az alkoholhoz menekülök ma is még, valahányszor a to be or not to be-nél kisebb vagy nagyobb, de mindig szörny? kérdés kínoz, halálba akar vinni, holott a haláltól, mely közel kaszál hozzám, félek. Atyai ágon csupa egyszer? emberekre hivatkozhatom, holott kerültek ki a Tasokból és hamar lerongyoltakból, valamikor homo regiusok is a maguk földjén s nagyon tetszik nekem egy tizenharmadik, vagy tizennegyedik századbeli ?söm, aki nagy szerep? ember volt, de csak így nevezte magát: Tas Barla diák. Azonban, hogy szamárésszel és mulatságos szükségb?l és éppen verseket írtam s olykor írok, úgy gondolom, hogy ezt nem az atyai leszármazódásomnak köszönhetem egészen, hiszen alapjában elég gyámoltalan emberek valának a Tasok. Úgy rabolhatták ?ket a harciasabb magyar dinasztia-népek, egyébként valószín?leg rokon-famíliák, ahogy csak akarták, rabolták is és egy erdélyi faluban, úgy hallom, egy félfalunyi Tas él. Bocskorosak, parasztok s mióta a filoxéra pusztít, pálinkát ivók, de akárhogyan próbálták tagadni nadrágos és hétszilvafás g?ggel atyafiságukat el?ttem az atyám és nagyatyám biztos, hogy a rokonaim ?k, ?k a rokonaim.

Anyai ágon nagy sorig csupa kálvinista pap és tanító az ?söm, de Gáboriánoknak hívják ?ket s ez gyanús: ezek nem ezeréves magyarok, ezeket nagyobb nyugtalanság hozta el erre, mint az ?smagyar lovasokat. Van is egy tradíció a különös, kenetes foglalkozásokat ?z? s éppen nem kenetes famíliában, hogy miel?tt Kálvin hite eljött volna Magyarországra, a Gáboriánok örmények és pápisták voltak.

A Gáboriánok nyugtalan emberek voltak valamennyien, ami nem illik se paphoz, se iskolamesterhez, de ?k err?l nyilván nem tehettek. Gáborián Ádám, a nagyatyám versfirkáló ember volt, mondják s ha versei nem lehettek fölséges m?vek, halni szépen halt Gáborián Ádám: részegen és bánatosan nekiment a Szamosnak. Akkor már nem volt pap s bár a katedrán is okvetlenül hitetlen és h?telen volt gondolatban néhányszor a Seregek Urához, élni mégse tudott nélküle, szegény, bolondos ember volt. Egyáltalában a Gáboriánok lelkileg csak annyira bírták az egyensúlyt, mint anyagiakban a Tasok. E két nem egyforma baj ellen egyformán védekeztek: ittak, úgy látszik a Gáboriánok nem teljes magyar talentummal. Ez lesz a magyarázója, hogy egy-két alapos ?rült került ki Gáborián Ádámon kívül is az anyám famíliájából, óh igen. Exaltált, bolond, valószín?leg nem magyar família, mely azért vibrált, remegett, kínlódott annyit, hogy zsenit teremjen - akármennyire önhitt vagyok is - nem jelenti azt, hogy énvelem célt ért.

Mindenesetre: én már nem érkeztem vígan, kevés bajjal és kevés terheltséggel az életre s ahhoz, amit hosszú húzódozás, titulálás után mégis csinálni kezdtem: az íróséghoz. Legrokonabbnak az összes volt és lehet? magyar költ?k közül Csokonai Vitéz Mihályt érzem magamhoz, akibe szintén befolyt, ha igaz, egy kis szemita-féle vér. ?rülten, más világ a világom, mint amit, ha esetleg akármilyen nációba születtek bele, eltitkolhatnék mások el?l. Magyarországon, ahol a kivétel szinte olyan s?r?, mint az utálatos, durva, ázsiai köznapiság és útszéliség, nagy-nagy csapás ez. Ázsiában az én fajtám második rend? fajta volt, amely nem juthatott el sem az ópiumhoz, se a komoly Nirvánához, miként nem jutott el Lao Ce-hoz, sem ahhoz a nagy kultúrához, melynek a krisztusi kultúra csak beteg árnyéka.

Mondom: Csokonai Vitéz Mihály unokájának érzem és tudom magam: veszettül európaiatlan magyarnak, aki kacagtató fanatizmussal és komolysággal él-hal Európáért. Csokonaiban, Csokonai egy-egy versében babonásan megérzem azokat a szavakat, amelyek csak d?zsölés után pattanhattak ki egy lázas és meggyötört idegrendszer pörölymunkájából. Óh, ez nagy és titkos tudományom nekem: szavakon, agyakon, szellemességeken, régi embereken és írásokon is megérezni és megismerni a hajnali, elillant ital-mámort. Embereket, írókat, magyarokat, nemrég meghaltakat s ma is él?ket ismerek, akiket talán kés?bb, ha folytatom ez írást, meg is nevezek s akik valamennyien érdekes, bús rokon-példák. A németek hírhedt alkoholisták s Hartlebennél különb Hartleben is ért már náluk hartlebeni sorsot, de a m?vész-temperamentumok alkoholizmusa nálunk a legkiabálóbb és legtipikusabb. A magyar fajtában öntudatlanul és rettenetesen él egy átok sejtése, azé a kielégülhetetlenségé, mely a féllelkek átka. Fél-lelk?ek lehettünk mint szép és harcias barbárok is már s nem ok nélkül, s?t jogos keser?séggel döngettük a kultúrás Bizánc kapuját s kellemetlenkedtünk a nyugati Európának. Mindaz, ami ezer éven át történt velünk s amit szeretnénk a sorsharag számlájára írni, amit szépítgetünk s mártir-aureolával ékesítünk, ami tökéletlenségünk b?ne, következménye egyszer?en.

A m?vész, aki egy kicsit zseni és magyar, természetesen ezer métermázsával súlyosabb teherként cipeli lelkén ezt az átkot. S megint magyar oka van annak, hogy nem hasist eszik hozzá, ami már magasabb, finomabb idegrendszerek mérge, de kényszer?en és stílusosan boros kupát fog vagy pálinkás butykost.

Kíváncsiságból megkíséreltem egyszer, hogy van-e er?m nyolc-tíz hónapig egy csöpp alkohol nélkül élni. Volt: gyönyör?en bírtam, de szenzibilitásom, ami a legel?kel?bb m?vésztulajdonság s az új-román fajták után, csak a szemita fajtákban s talán a japánban van meg nagyobb mértékben, az ?rületig kezdett fokozódni. A szürke, porszín? magyar élet még szürkébbé és átkosabbá borult el?ttem s a halál veszedelmesen nekem indult. Gyávább voltam és még ma is jobban szeretem az életet egy-két negyedóráig valaminek látni, mintsem elengedjem magam a mámor turista-kötele nélkül a meredélyen.

Egy-két hangot akartam csak most megütni magamban és azokban, akiknek lélekhúrjaiban az én melódiáim alusznak. Talán kissé bizarr ez a bevezet? írás programnak, de megsejteti, hogy mikr?l, kikr?l és hogyan akarok szólni.

Három cikk lesz bel?le, vagy csak még egy, öt, hat vagy amennyi lehet, nem tudom megígérni. Az alkohollal, érzésekkel és versekkel él? ember a szeszélyes impulziók szeszélyes, beteg akrobatája. Néha olyan fegyverszünetet tart a lelke, hogy a halál és temet? valósággal csataterek hozzá mérve. Máskor zúgva, mindent elöntve indul meg, mint valami kiszabadult mesefolyam s ilyenkor megszégyenül el?tte minden bivaly-idegrendszer és isteni egészség. Mintha azonban azt máris meg tudtam volna mondani, hogy micsoda a magyar Pimodán, az Alkohol-hotel, amelynek a tet?je kertté van alakítva, ahova lift nélkül kerülünk föl s ahol felséges magyar lelkek virulnak, vagy hervadnak el, miel?tt a virulásba belefoghatnának.

Ady Endre

Ajánló